

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De Sacramentis In Genere

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVIII. Sacramenta componi ex rebus, & verbis, vt materia, & forma.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53925)

CONTROVERSI TERTIA.

De causis Sacramenti.

CAPVT XVIII.

Sacramenta componi ex rebus, & verbis, vt materia, & forma.

DE CAUSSIS SACRAMENTI DISPUTATUR, PRIMVM de intrinsecis causis dicam. DE INDE de extrinsecis. ac de intrinsecis trahentur quæstiones. PRIMÆ; An Sacramenta consistant ex rebus, vt materia, & verbis, vt forma. SECYNDÆ; Quæ sint illæ res, & illa verba. TERTIÆ; An illæ, & verba ita determinata sint, vt nihil in eis mutari possit.

PRIMÆ quæstio; Vtrum Sacramenta consistant ex rebus, & verbis, tanquam materia, & forma; etsi solum inter Catholicos disputatur, non tam ob discordiam eorum, quam vt res explicetur: est tamen quæstio utilissima, vel etiam necessaria propter calumnias hæreticorum, qui ex hoc dogmate Catholicorum, quo requirimus res, & verba in Sacramentis, conantur ostendere, multa non esse Sacramenta ex his, quæ nos habemus pro Sacramentis. Sunt igitur variæ Doctorum sententiæ.

PRIMÆ est quorundam recentiorum, qui volunt propriam in Sacramentis materiam, & formam non esse res & verba, sed rem sensibilem esse materiam, siue sit res, siue verbum, siue utrumque significationem autem esse formam. Quod verum communiter dicitur, rem in Sacramento esse materiam, verbum esse formam, volunt explicandum esse de Sacramento materialiter sumpto. Ita docet Dominicus à Soto in 4. dist. 1. q. 1. artic. 1. & 2. quod idem videtur dicere Caietanus in 3. part. q. 60. art. 6. nisi quod Caietanus affirmat, significationem Sacramenti

menti esse vnam & simplicem, resultatem ex composito sensibili ex rebus, & verbis; quod Sotus non dicit.

ALTERA sententia est aliorum, qui docent Sacramentum ipsum, & non solum eius partem materialem, constare ex rebus vt materia, & verbis vt forma. Ita sanctus Thomas 3. parte quaest. 60. artic. 6. ad secundum, & veteres Theologi communiter.

RURSUS quidam existimant, non omnia Sacramenta constare rebus, & verbis, sed solum quaedam. Ita Durandus in 4. dist. 1. quaest. 3. & Adrianus q. 2. de Baptismo.

ALII docent omnia Sacramenta nouae legis, constare rebus, & verbis. Ita Alexander Alensis 4. parte summae, quaest. 3. memb. 3. art. 1. & 3. & Theologi communiter in 4. dist. 1. vel 3.

ALII denique volunt omnia Sacramenta constare rebus, & verbis, si res, & verba accipiantur largo modo pro ijs signis, quae aut sunt verae res, & vera verba, aut certe vicem eorum gerunt; si vero accipiantur in rigore, non constare omnia Sacramenta rebus, & verbis. Ita docet Dominicus à Soto in 4. dist. 1. quaest. 1. art. 6. & alij quidam recentiores. Sed istae opiniones magna ex parte conciliari possunt.

Sit igitur PRIMA propositio: *Sacramenta veteris legis probabile est non habuisse res, et verba, sed solas res.* Haec est sancti Thomae 3. parte, quaest. 60. art. 6. ad vltimum. Ratio est, quia in Scriptura veteri, vbi praescribuntur praecipui ritus Sacramentorum, nulla fit mentio verborum, vt patet Genes. 17. vbi praescribitur ritus Circumcisionis. Exod. 12. vbi praescribitur ritus Agni Paschalis. Leuit. 8. vbi praescribitur ritus Ordinationis. Praeterea ratio postulare videbatur, vt Sacramenta noua ab ipso Christo instituta, signa essent clariora, quam vetera, quae Moses, vt Dei minister instituit.

Posset Obici, quod Leuit. 4. vbi praescribuntur sacrificia pro peccato (quae erant etiam Sacramenta Testamenti veteris, ac respondebant Sacramento nostro Poenitentiae, vt sanctus Thomas docet, 1. 2. q. 102. art. 1.) praescribitur etiam, vt oraret sacerdos pro ijs, quorum est sacrificium, sed respondetur, orationem illam sacerdotis non fuisse de essentia sacrificij pro peccato, sed solum addi debuisse in vsu, seu administratione Sacramenti illius ad facilius impetrandum. Id quod ex eo colligitur, quod, vt ibidem habemus, in sacrificio pro peccato

cato sacerdotis nulla oratio adhibebatur, sed solum in sacrificio pro peccato aliorum de populo. Illud autem quod habetur Num. 5. de verbis præscriptis in cæremonia Zelotypiæ, nõ est ad rem. Illa enim cæremonia non erat Sacramentum, cum non esset instituta ad sanctificandum, sed ad inuestigandum, & puniendum adulterium.

SECUNDA propositio: *In Sacramentis omnibus nouæ legi inueniuntur res, ut materia, et verba, ut forma.* Hæc propositio saltem quoad modum loquendi, negari nõ debet. Habetur enim expressè in Concilio Florentino, in instructione Armenorum, quæ facta est, ipso approbante Cõcilio, ut ibidem legimus. *P R A E T E R E A* habemus in Scripturis, expressè res, & verba in quatuor Sacramentis, nimirum in Baptismo Matth. 28. *Baptizantes eos in nomine Patris, et Filij, et Spiritus sancti.* In Eucharistia, Matth. 26. vbi ponitur panis, & verbum, *Hoc est corpus meum.* In Confirmatione, Actor. 8. vbi ponitur manus impositio, & oratio, quæ verbis fit. In Extrema unctione, Iacobi 5. vbi ponitur vnctio, & oratio. Creditur igitur est alia etiam Sacramenta constare rebus, & verbis licet non habeantur ita expressè in Scripturis. *I T E M* communis sententia veterum Theologorum, vno Durando vel alijs paucis exceptis, quorum loquendi modus corrigendus est, licet in re non multum discrepent à ceteris.

TERTIA propositio: *Non solum quod est materia in Sacramento, sed ipsum totum Sacramentum rectè dicitur constare ex rebus, ut materia, et verbu, ut forma.* Hæc est aliquo modo contra Caietanum, & Sotum: quamquam quod ipsi dicunt, etiam aliquo modo sit verum.

NOTANDUM igitur, Sacramentum propriè non est compositum aliquod Physicum, neque artificiosum, licet cum vtroque habere similitudinem quandam. Et quidem si conferatur cum composito artificioso, tum sine dubio forma eius partim est significatio, partim virtus operatiua materia verò sunt res ipsæ, & verba, in quibus residet significatio, & virtus illa operatiua. Ut enim in composito artificioso tota substantia dicitur materia, forma verò est quoddam accidens: ita Sacramentum, ut signum, formaliter dicitur significationem; ut causa, dicit vim operatiuam; reliqua omnia ad materiam, seu subiectum pertinent.

Et hoc modo accipiendū Sacramenta, rectè dicunt Caieta-
nus & Sotus.

Tamen potest etiam Sacramentum considerari, ut est si-
mile composito Physico. Nam ut in composito Physico materia
præcedit: forma accedit, ita in Sacramento accedit verbum
ad elementum. ITEM ut in composito Physico materia est in-
determinata, sed coarctatur à forma; ita in Sacramēto verbum
determinat indifferentiam element. DENIQUE, ut in composito
Physico materia est imperfecta, forma est perfecta, & dat
esse rei; ita in Sacramēto verba sunt rebus perfectiora, cum sint
signa multò clariora, & præstantiora.

Et hoc modo totum verbum cum sua significatione est for-
ma, & totum elementum cum sua significatione, est materia.
Id quod probatur PRIMO, quia ita loquitur Cōcilium Flo-
rentinum, & veteres Theologi. Nam ipsi dicunt, Sacramentū
constitui ex re, & verbo, ut ex materia, & forma. At remota si-
gnificatione, nulla est compositio ex re, & verbo; non enim est
alia coniunctio rerum, & verborum, nisi quatenus rei signifi-
catio indeterminata, determinatur per significationem verbi.
Non igitur Concilium, & Theologi volunt solum subiectum
significationis constitui ex rebus, & verbis, sed totum ipsum
Sacramentum etiam ut signum est formaliter.

PRAETEREA compositio ex re sensibili, & significatione, nō
est compositio ex materia & forma, ut partibus essentialibus,
sed est compositio ex subiecto, & accidente. At Concilium, &
Theologi dicunt, Sacramenta constare ex materia & forma,
non ex subiecto, & accidente: saepe etiam addunt, idē non
posse ab Ecclesia mutari materiam, aut formam Sacramento-
rum, quia sunt de essentia, seu substantia

SECUNDO probatur ratione. Nam significatio Sacramen-
ti, non est vna significatio simplex, ut Caietanus docet, sed duæ
sunt partiales, ex quibus vna totalis componitur. Ergo ipsa
etiam significatio ex materia, & forma constitui dici potest:
proinde totum Sacramentum ex materia & forma compone-
tur, ut ex partibus essentialibus.

Antecedens probatur dupliciter. PRIMO: Antequam fiat
coniunctio elementi, & verbi, utrumq; habet suam signifi-
cationem: sed ex coniunctione non perit vlla significatio: Non
enim potest verbum tollere significationem elementi, quæ est

naturalis, sed solum eam determinare, nimirum, ut cum aqua, exempli causa, naturaliter significare possit quamlibet purgationem, determinetur à verbo ad significandam purgationem à peccatis. Manet igitur utraque significatio, sed coniunguntur inter se, ita ut ex duabus partialibus, fiat una integra, & totalis.

SECVNDO: Tam verbum, quam elementum in Sacramentis significat aliquid, ut omnes docent, & patet etiam ex sacro S. Thomae 3. part. q. 60. art. 6. ad primū & secundum. Sed verbum non communicat elemento suam significationem, neque verbo elementum: duæ sunt igitur, non una. Assumptio probatur. Quia elementi significatio naturalis est, ut ibidem ait S. Thomas, verbi autē voluntaria. Non igitur significatio elementi communicatur verbo, quia tum naturalis esset, non voluntaria verbi significatio: & contra significatio verbi non communicatur elemento, quia tum elementi significatio esset merè voluntaria, & nullo modo naturalis.

QUARTA propositio: *Ut Sacramenta constare dicantur rebus, & verbis, non est necesse, ut res non sint verba, & verba non sint res, sed sat est si aliquid fungatur vice rei, alim vice verbi.* Hæc propositio conciliat tres ultimas sententias. Nam ut Ledesmius rectè monet, q. 1. art. 6. non est quæstio inter Durandum, & alios, nisi de nomine.

Probatur propositio. Nam in Sacramento Pœnitentiæ potest fieri, ut nulla sint alia signa præter verba. Ex communis enim consensu Theologorum, in Sacramento Pœnitentiæ, forma est absolutio; materia remota sunt peccata; materia proxima sunt actus pœnitentis, id est, contritio, confessio, & satisfactio, quatenus signo externo produntur. Potest autem fieri, ut quis non habeat nisi peccata verbo commissa; & tunc materia remota erunt sola verba. Potest etiam fieri, ut non ostendantur signa contritionis, confessionis, & satisfactionis, nisi verbis. Non enim est de essentia Sacramenti, ut pœnitens ploret, suspirat, flectat genua, &c. sed si tantum verbo dicat sua peccata, & dicat se esse contritum, & velle satisfacere, potest absolui; quare materia etiam proxima tunc non erunt, nisi verba. Verè tamen dicuntur esse in eo Sacramento res, & verba, quia peccatum verbo commissum, non ut verbum, sed ut peccatum, est materia confessionis; peccatum autem formaliter non est ver-

verbum, sed res à verbi ratione valde distincta. Sic etiam confessio non est propriè materia Sacramenti, vt oratio quædam, sed vt actio pœnitentis. Nam vt eleganter docet sanctus Thomas in 4. dist. 14. quæst. 1. art. 1. singulare est in hoc Sacramento, vt actio suscipientis sit pars essentialis Sacramenti. Vt enim inter corporalia medicamenta, quædam sunt omninò extrinseca, vt emplastra, quæ applicantur ægrotis, & non requirunt eius actionem, vt partem medicamenti; quædam alia partim sunt extrinseca, partim intrinseca, vt quædam potiones, quæ requirunt vt partem medicamenti, ambulationem: sic etiam quædam Sacramèta omni ex parte applicantur, & conferuntur à ministro, vt Baptismus, Eucharistia, &c. sed Sacramentum Pœnitentiæ partim applicatur à ministro per absolutionem, partim requirit ipsius ægroti actionem, nimirù confessionem, &c.

Idem iam de forma ostendere possumus; nam in Sacramèto Matrimonij omnium consensu, loco verborum sufficiunt nutus, aut literæ; modò sufficienter exprimatursensus vtriusq; partis. Quod verò aiunt Nicolaus Papa 27. quæst. 2. canon Sufficiat; & Alexander Papa cap. Cùm locum, desponsalibus, & matrimonijs; solum consensum efficere Matrimonium non ita est accipiendum, quasi consensus, interior sufficiat sine signo externo: siquidem idem Alexander, cap. Licet, de sponsa duorum, docet necesse esse, vt consensus, verbis consuetis exprimaturs. Itaque illa particula: *Solus consensus dicitur efficere Matrimonium*; nò excludit signum, quò exprimitur consensus, sed excludit consensum parentum, & solennitatem, & alia, quæ non sunt de essentia Matrimonij.

QVINTA propositio: *Non est necesse, vt in omni Sacramento res, & verba ita coniungantur, vt partes essentielles eiusdem rei.* NOTANDVM est hoc loco, Sacramentum habere quandam similitudinem cum rebus naturalibus, quæ ex materia & forma constant: tamen non esse reuera compositum naturale, & idcirco non esse requirendas omnes proprietates materiæ, & formæ, sed satis esse, si aliquæ reperiantur.

Probatur hæc propositio ex Eucharistiæ Sacramento. Siquidem in Eucharistia omnium consensu inveniuntur res pro materia, id est, panis, & vinum, & verba pro forma: *Hoc est corpus meum, hoc est sanguis meus.* & tamen nunquam res

istæ, & verba ita coniunguntur, vt materia, & forma in rebus naturalibus. Nam vel Sacramentum Eucharistiæ est, solum res ipsa consecrata, id est, species panis, & vini, vt continent corpus, & sanguinem Christi: vel etiam cōsecratio, aut sumptio vt quidam volunt, Sacramenta dici possunt. Si consecratio dicitur Sacramentum, tum verba habemus, sed rem non habemus, ex qua Sacramentum componatur: tota enim consecratio in verbis consistit: nam panis, & vinum non concurrunt, vt pars consecrationis, sed vt subiectum circa quod agit Sacerdos, & in quo recipitur actio consecrantis. Cùm verò Sacramentum dicitur res ipsa consecrata, vel sumptio, tum rem habemus, verba non habemus, ex quibus Sacramentum componatur. Verba enim respectu rei consecratæ, non sunt pars essentialis, sed principium productiuum; pars enim essentialis manet cum ipsa, verba autem non manent cum re consecrata, immò tunc primùm incipit esse res consecrata, cùm verba desinunt esse. Quocirca Concilium Florentinum in instructione Armenorum, non dicit, verba Eucharistiæ esse formam Sacramenti, sed formam consecrationis. Ex quo intelligimus, quando idem Concilium docet, in omni Sacramento esse res pro materia, & verba pro forma, non debere hoc intelligi ita propriè, vt intelligeremus in vero composito naturali.

Idem ostendi posset ex Sacramento Confessionis. Nam non solum, vt diximus, in eo Sacramento materia sunt verba, quæ gerunt vicem rerum; sed etiam potest fieri, vt vno die fiat confessio, & altero die detur absolutio, ac proinde tum simul sint materia, & forma: quod in nullo composito vere Physico reperitur. Quocirca tum Concilium Florentinum in instructione Armenorum, tum etiam Tridentinum sess. 14. can. 4. dicunt, in Sacramento Confessionis actus penitentis esse quasi materiam: nec audent absolute dicere esse materiam.

Ex quibus omnibus apertissimè colligimus, materiam & formam in Sacramentis largo modo esse accipiendam: atque hinc etiam facillè soluuntur omnia quæ contra obijci solent,